

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad No. 124.)

Zondag 5 Juli 1908. No. 1592.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE; Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Inzendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 3.50 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaars, Postdirecteuren enz.
Advertentie: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elk regel meer f —.20. Aanvragen en vermelding van lieftedagen f —.12 per regel.

Pro Rege.

DERDE REEKS.

X.

Maar onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook den Zaligmaker verwachten, den Heere Jezus Christus. Phil. 3:20.

Uit onze persoonlijke verhouding tot onzen Koning vloeit al verder het pelgrimskarakter voort, dat ons Christenleven hier op aarde dragen moet. Ook dit versta men niet verkeerd. Tot op zekere hoogte zou men kunnen zeggen, dat ook Adam, vóór den val, in het paradijs pelgrim was. Ook op hem was toepasselijk: hier geen blijvende stad, maar ge zult zoeken de toekomstige. Toch is het niet in dezen algemeenen zin, dat hier op dit pelgrimskarakter van den onderdaan, in verband met Jezus' Koningschap, nadruk wordt gelegd. Er zijn tal van plichten die op ons rusten, en deugden die door ons beoefend moeten worden, doch die daarom nog volstrekt niet het karakter dragen van bijzonder Christelijke plichten en bijzonder Christelijke deugden. Dat we de waarheid moeten spreken, dat we in den omgang en in den handel eerlijk moeten zijn, de goede trouw niet mogen schenden, onze eeden niet mogen breken, niet onkuisch zullen zijn, niet zullen doodslaan en zooveel meer, zijn verplichtingen, die op elk mensch rusten krachtens schepingsordinantie. Ze gelden voor alle menschen, en niet alleen voor de belijders van den Christus; en ook ze vloeien voort niet uit het Koningschap van Christus, maar uit het bestel van God Drieëinig in onze menschelijke natuur. Een speciaal Christelijk karakter daarentegen dragen alleen die plichten en deugden, die eerst door Christus' optreden onder ons en door zijn Koningschap over ons zijn opgekomen, en die alleen hierin hun grond vinden. De op ons rustende verplichting om onzen Koning te belijden, ontstaat eerst door zijn verschijning. Ware de Christus niet verschenen, de plicht om hem te belijden zou niet hebben bestaan. Hetzelfde geldt evenzo van onzen plicht om voor den Christus te getuigen, om voor hem te lijden en te strijden, om ons zelven voor hem te verloochenen, om als heilig uniform zijn beeld te dragen, enz. Totdat Jezus optreedt, is het gebod dat een kind zijn vader en moeder zal eeren, een gebod dat door niemand kan worden op zijn gezet. Maar is Jezus verschenen, dan gaat zijn eere boven den eerbied dien we vader en moeder schuldig zijn, en zondigt wie vader of moeder lief heeft boven hem. Christelijke deugden en Christelijke plichten verschillen daarom metterdaad van natuurlijke en maatschappelijke plichten en deugden. Voor een Jood, voor een Mohamedaan, voor een Heiden gelden gelijke natuurlijke en maatschappelijke deugden en plichten als voor elk Christen. Ook zij mogen niet stelen, niet echtbreken, niet liegen, niet oneerlijk zijn, en zooveel meer. De speciaal Christelijke deugden daarentegen treden eerst in werking, zodra iemand tot geloof en bekeering komt, en zich bij den Christus aansluit. Van dat oogenblik af is ook hij onderdaan van Koning Jezus, en gelden dus ook voor hem de speciale onderdaansplichten.

Maak u hieromtrent geen verkeerde voorstelling. Niet zelden acht men, dat zorg voor de armen, voor de krankten, voor wie in nood is, enz., bijzonder Christelijke deugden zouden zijn. Toch is dit onjuist. Bij de Joden is deze soort zorg allerminst onbekend, en bij de Mohamedanen is ze zelfs op uitgebreide schaal geregeld. En afgzien van deze historische gegevens, spreekt 't vanzelf, dat de zorg voor de ellendigen in de natuurlijke orde der dingen gegrond ligt. Het eenige wat moet toegegeven is, dat de kracht, die in het Christelijk geloof ontsprikt, de beoefening van deze deugden verrijkt en veredelt. Doch dan is er alleen sprake van een heilzamen invloed dien het Christelijk geloof uitoefent op onze gewone, natuurlijke en maatschappelijke plichtbetrachting. Het Christelijk geloof werkt op allerlei manier ook op de bestaande orde der dingen in, om weer recht te zetten wat de zonde scheef trok. Er is dan genezing voor het kranke. Er is herstel van het ingezonkene. Er is sterking van het zwakke. Maar ook al werkt ons Christelijk geloof zoo krachtig, dat we in de verplichtingen en deugden van het natuurlijke en maatschappelijk leven onberispelijk wandelen mogen, toch stemt het niet op deze natuurlijke deugden nog in 't minst niet tot Christelijke deugden. Men moge spreken van Christelijke barmhartigheid, in zoverre

deze een teederder, warmer en inniger karakter zal dragen, maar alle barmhartigheid blijft toch in den grond der zaak een natuurlijke verplichting. Ongetwijfeld is het gebod der kuishheid onder het volk des Heeren ijner en edeler opgevat dan op het niet-Christelijk terrein; maar dit neemt niet weg, dat kuishheid op zich zelve toch een eisch van het natuurlijke en maatschappelijke leven blijft. De zin voor waarheid is ongetwijfeld onder een Christenvolk sterker en ijner ontwikkeld dan buiten het Christelijk erf, maar dit belet toch niet, dat de leugen indruischt tegen een algemeen natuurlijk en maatschappelijk gebod. Bij al deze deugden en verplichtingen verscherpt en verrijkt het Christelijk geloof de beoefening, maar hoezeer ook dit een der heerlijkste vruchten van het geloof is, toch kan hierdoor de aard en het karakter van deze deugden en verplichtingen niet worden veranderd. Ze zijn en blijven deugden en verplichtingen, die in de schepping zelve van ons leven gefundeerd zijn, en die daarom nooit als speciale Christelijke, in onderscheiding van Maatschappelijke, deugden mogen gedefinieerd worden. De onderscheiding, die nog steeds in onze Schoolwet wordt gemaakt tusschen de opleiding tot Christelijke en de opleiding tot Maatschappelijke deugden, en die, hoezeer door Minister Van der Bruggen gansch verkeerdelijk toegepast, toch van zeer oude daten is, kan uiteraard niet slaan op dezelfde deugden, alleen verschillend in graad van volkomenheid der beoefening. Het kan niet beduiden, dat het op zichzelf een Maatschappelijke deugd is, de hongerigen te spijzen, maar dat dit een Christelijke deugd wordt, als men dit zelfde doet op teederder, meer innemende wijze. Zoo dikwijls de Christelijke deugden en de maatschappelijke deugden tegenover elkander worden gesteld, zijn maatschappelijke deugden alle die deugden, die uit Gods bestel in de schepping als natuurlijke verplichtingen voortvloeien, en zijn Christelijke deugden die andere deugden, die eerst zijn opgekomen met Jezus' verschijning. Christus als onzen Koning belijden, voor hem getuigen, voor hem lijden, voor hem strijden, zich voor hem verloochenen, zijn beeld vertoonen, zijn volk liefhebben, en zooveel meer, dat zijn al te gader specifiek, „Christelijke deugden“, die principieel van de maatschappelijke en natuurlijke deugden onderscheiden zijn. Iets waaruit men tevens ziet, hoe onzinnig en ondoordacht het opnemen van die uitdrukking „Christelijke deugden“ in onze Schoolwet was.

Hier tegen voere men niet als bedenking aan, dat toch in Matth. 23 het spijzen van den hongerige, het drinken van den dorstige, het kleeden van den naakten, en het bezoeken van de krankten of gevangenen door Jezus zelf wordt aangegeven als een grond voor onze zaligheid. Jezus toch zegt niet: „Voor zooveel ge dit aan eenig mensch gedaan hebt, zoo hebt gij dit mij gedaan“, maar heel anders: „Voor zooveel ge dit aan een van mijn minste broeders gedaan hebt, zoo hebt gij dit mij gedaan.“ Duidelijk heeft Jezus zelf dit verklaard en nader toegelicht in Matth. X:40-42, waar we lezen: „Die u ontvangt, ontvangt mij; en die mij ontvangt, ontvangt Hem, die mij gezonden heeft. Die eenen profeet ontvangt in den naam eens profeten, zal het loon eens profeten ontvangen; en die eenen rechtvaardigen ontvangt in den naam eens rechtvaardigen, zal het loon eens rechtvaardigen ontvangen. En zoo wie één van deze kleinen te drinken geeft, alleenlijk eenen beker koud waters in den naam eens discipels, voorwaar zeg ik u, hij zal zijn loon geenszins verliezen.“

Ook hier is alzoo geen sprake van gewone gastvrijheid of van gewone hulpbetooning in het natuurlijk leven, maar heel anders, en geheel in het bijzonder, de gastvrijheid en hulpbetooning aan een mede-onderdaan van onzen Koning. Juist zoals Jezus, kort voor zijn gaan naar Gethsemane, het zijn jongeren aanzet, dat hij hun een nieuw gebod gaf, en dat nieuw gebod alzoo toelichtte, dat het bestaan moest in de liefde. Niet natuurlijk, alsof het gebod der liefde ook onder heidenen onbekend zou geweest zijn, maar in dien zin dat de liefde, de onderlinge liefde onder de onderdanen van Koning Jezus, een geheel eigen hoog karakter moest dragen. Men kan dan wel van „Christelijke liefde“ spreken ook waar hiernaar niet anders bedoeld wordt dan een verhoogde liefde voor wat ongelukkig is, maar dat is en blijft een oneigenlijk spraakgebruik. Speciale Christelijke liefde, in den zin van Joh. 15:12, is altoos die bijzondere liefde, die Jezus wil dat zijn onderdanen onderling verbinden zal. Geloof, hoop en liefde zijn Christelijke deugden in eigenlijken zin, mits ze Schriftuurlijk verstaan worden. Geloof is geloof in Christus, hoop

is hoop op Christus wederkomst, liefde is liefde voor Christus en de zijnen. Niet natuurlijk, alsof de liefde voor de overige leiden der menschen hiernaar op zij ware te zetten, maar die algemeene menschenliefde is en blijft een verplichting, uit de schepping en uit het gebod Gods in die schepping van zelve vast staande, en ze is niet in eigenlijken zin de speciaal „Christelijke liefde“.

Opmerkelijk is het dan ook, hoe Jezus in zijn talrijke redenen en gelijkenissen de gewone, talrijke, maatschappelijke deugden en verplichtingen niet dan uiterst zelden afzonderlijk ter sprake brengt. De bestrijding van leugen en oneerlijkheid, van meened en bedrog, van diefstal en onkuishheid, van ontrouw en hoogmoed en ongehoorzaamheid en zoo veel meer, komt niet dan zeer terloops en een hoogst enkel maal, en dan nog meestal slechts zijdelings, ter sprake. En daarentegen treedt steeds in Jezus rede op den voorgrond de verhouding, waarin de vrijgekochten des Heeren tegenover hun Heere en Koning hebben te staan. Optredende in deze wereld, stelt Jezus zich zelve tot het middenpunt van ons leven. Op onze juiste verhouding tot hem komt alles aan. In het geloof wordt alles saamgetrokken. Het geloof is de eenige weg die ter zaligheid wordt ontsloten, en alle geloof dat de zaligheid verwerven zal, moet geloof in den Christus zijn. Aan hem hangt alles, en daarom moet geheel ons leven beheerscht zijn door de juiste, correcte verhouding, waarin we ons tot Jezus plaatsen. Niemand komt tot den Vader dan door hem. Hij moet worden beleiden, voor hem moet onze getuigenis uitgaan, voor hem moeten we ons leven liefhebben. Hij is en blijft, en hij alleen, de maatstaf. De liefde voor hem moet boven het natuurlijke gebod der ouderliefde en kinderliefde uitgaan. Wie hem ontvangt, ontvangt zijn Zender. En wie een der zijnen ontvangt, ontvangt hem. En dit nu, dit concentreren in heel ons leven van den persoon van den Christus, dat is het wat aan ons leven het Christelijk karakter leent. Het is dan ook heel het Evangelie in het aangezicht weerspreken, zoo men het ware Christelijk leven zoekt in teedere natuurlijke deugdbetrachting, zonder dat het geloof in den Christus hierbij de drijfveer, de prikkel en maatstaf is. In alle Christelijk leven, en in alle Christelijke deugd staat Jezus zelf persoonlijk op den voorgrond, en is alles af te meten naar deze één vraag, of de drijfveer en prikkel die ons tot deugdbetrachting aandrijft, al dan niet is ons geloof in Jezus als onzen Koning, Heer en Gebieder. Om hem gaat 't alles. Door onze persoonlijke betrekking tot Jezus wordt 't alles beheerscht. Denk er hem ook maar één oogenblik buiten, en er moge nog maatschappelijke deugd d zijn, maar Christelijke deugd is er niet meer. Hij drukt op alles het eenig ware, het alleen geldende stempel. Van hem gaat 't alles uit. Om hem beweegt het zich alles. Om hem loopt 't alles uit. En het is en blijft, heel ons Christelijk leven door, eeniglijk en alleen de vraag, of ge in alles met Jezus gerekend, hem bedoeld en hem geëerd hebt.

Dit diepgaand onderscheid tusschen de Christelijke deugd en de gemeenmenselijke, natuurlijke en maatschappelijke deugd moest scherp worden aangewezen, zou het pelgrimskarakter van den onderdaan van Koning Jezus worden verstaan. In de apostolische brieven wordt keer na keer ook op de beoefening van de maatschappelijke deugden gewezen, die voor elk Christen ongetwijfeld in nog verhoogde mate gelden blijven. Maar een beker koud waters geven, is op zich zelf veel, veel minder dan dat ik al mijn goed weg geef. En toch zegt de Schrift ons, dat wie een beker koud waters geeft aan een discipel van Jezus, zijn loon geenszins weg heeft, en dat, omgekeerd, wie al zijn goed aan de armen uitdeelt, er geen nut van heeft (1 Cor. 13:3), tenzij hij uit de liefde Christi handelt. Immers de liefde in 1 Cor. 13 schier bezongen, is niet de algemeene menschenliefde, maar is een bepaalde Geestesgave, die de discipelen van Jezus deelachtig worden. Zie het maar in 1 Cor. 12:31. Het is die bepaalde en speciale liefde, die als „liefde Gods“ door den Heiligen Geest in de harten der geloofigen wordt uitgestort (Rom. 5:5). Er wordt in 1 Cor. 13 niet van de gewone naastenliefde, maar van de Christelijke liefde gehandeld, en daarom staat er aan het eind, dat met het specifieke geloof, en de specifieke hoop, ook die specifieke liefde blijft. Het geloof dat in Christus inlijft, de hoop die voor eeuwig met Christus ons lotgemeen maakt, en de liefde, die ons met Christus in het mystieke lichaam één doet zijn. Alle gebruik van 1 Cor. 13 om de liefde in het algemeen te verheffen, is dan ook misbruik. 1 Cor. 13 looft de specifiek Christelijke

liefde, en die liefde alleen. Immers het gehele hoofdstuk staat midden in de beschouwing van de specifiek Christelijke gaven. Van die specifiek Christelijke gaven wordt in 1 Cor. 12 en in hoofdstuk 14, en zoo ook in 1 Cor. 13 uitsluitend gehandeld. Verkeerd is hier niet de gewone naastenliefde, maar die specifieke liefde waarvan Jezus in Joh. 15:12, en nog nader in Joh. 13:32 spreekt. In Joh. 13:32 noemt hij de door hem bedoelde liefde zelf „een nieuw gebod“. Een nieuw gebod geef ik u, dat gij elkander lief hebt, gelijk ik u heb lief gehad, dat gij ook zoo elkander lief hebt. Ongetwijfeld, „God lief te hebben bovenal is het hoogste gebod, en het tweede daaraan gelijk, zijn naaste als zich zelf lief te hebben.“ Maar dit alles is het gewone, gemeene gebod, dat voor alle menschen, en zoo ook voor alle Christenen, geldt. Dit alles is aan de Christenen met alle niet-Christenen gegeven. Maar daarnaast staat het specifiek gebod van de specifiek Christelijke liefde, en bij deze liefde is altoos Christus het middelpunt en heeft niemand noch God noch den naaste lief dan om Christus wille, door de kracht die hij in ons werkt.

Niet anders nu staat het ook met de specifiek Christelijke hoop, waaraan we ons pelgrimskarakter ontleenen. Hopen op een voortbestaan na den dood, hopen op een vergelding na dit leven, hopen op een latere existentie die van zorg en ellende vrij zal zijn, en waarin het recht zal triomfeeren, is een algemeen menselijke hoop. Het zijn al te gader verwachtingen die ge bij alle volken schier vindt, en die aan heidenen en Mohamedanen met ons gemeen zijn. Daarin ligt op zichzelf niets specifiek Christelijks. Onder de Christelijke hoop verstaat de Schrift dan ook heel iets anders. Niet een vage verwachting, maar volde zekerheid. Niet iets dat pas later komt, maar dat nu reeds werkt. En zoo ook niet iets, dat alleen doelt op een gelukstaat na den dood, maar, heel anders, op de openbaring van de heerlijkheid van onzen Koning en ons deel in zijn glorie. Ook in de Christelijke hoop trekt 't alles zich om den Christus saam. Hij moet niet eerst later Koning worden, maar hij is Koning. Hij zal niet gekroond worden, maar is gekroond. Hij zit op den troon, aan de rechterhand des Vaders. Hij regeert nu reeds. Zijn scepter is 't, waardoor, naar luid van onzen Catechismus, de Vader over alle dingen regeert. Zijn Koninkrijk moet niet eerst later komen, maar het bestaat. Wij moeten er niet eerst later ingaan, maar we zijn er in. Het staat niet buiten ons, maar is binnen in ons. En het eenige wat de Christelijke hoop uitdrukt, is dat dit Koninkrijk van Christus eens in volen luister zal doorbreken; dat Hij, onze Koning, tot deze aarde zal terugkeeren; dat alsdan ook deze aarde in zijn heerlijkheid deelen zal, en dat al de zijnen, als koningen en priesters gekroond en gezalfd, alsdan met hem in ongestoorde zaligheid de eeuwige vreugde genieten zullen. Niet genoeg kan het dan ook betreurd, dat de Christelijke ethiek, door alleen te zinnen op de verhoogde en verrijnde beoefening van de gemeen menselijke en natuurlijke deugden, het specifiek-Christelijke in de schaduw heeft gesteld. Bij het geloof heeft men het specifiek Christelijke vastgehouden, bij de hoop heeft men het verwaterd, en bij de liefde heeft men het geheel losgelaten. Daar lijdt de prediking onder, en het specifiek Christelijk karakter der gemeente Gods gaat te loor. Juist daarom is het van zoo hoog belang, om althans bij de Christelijke hoop op dit specifiek Christelijk karakter weer den volen nadruk te leggen, en het pelgrimskarakter te doen beseffen, dat er voor de onderdanen van Koning Jezus uit voortvloeit. De Christelijke hoop ziet niet eerst op eigen zaligheid; die komt eerst als gevolg achterna; maar ze doelt allereerst op Jezus wederkomst. Ze sluit rechtstreeks aan het Koningschap van Christus aan. Ze gaat van het nu reeds bestaande en nu reeds heerschende Koningschap van Christus uit, om zich naar de volle, door niets meer gestoorde of gestuete heerlijkheid van dat Koningschap uit te strekken.

Dat hieruit nu het pelgrimskarakter van Jezus onderdanen volgt, blijkt klaarkijk. De onderdanen van Jezus hebben hun wandel niet hier, maar in de hemelen, van waar zij den Christus verwachten. Zie het in Phil. 3:20: „Maar onze wandel is in de hemelen, van waar wij ook den Zaligmaker verwachten, namelijk den Heere Jezus Christus.“ Ons leven is niet hier op aarde, maar „in Christus verborgen bij God“ (Col. 3:3). Van daar dat we vreemdelingen op aard zijn, en uitzien naar een beter vaderland. „Die zulke dingen zeggen, betoonen klaarkijk, dat ze hun vaderland zoeken. Ze zijn begeerig naar een beter, d. i. naar het hemelsch vader-

land. Daarom schaamt zich God niet hun God genaamd te worden, want hij heeft hun een stad bereid“ (Hebr. 11:14-16). Hier zijn ze niet thuis, hun Vaderhuis is daarboven, en Jezus is daar henen gegaan om hun plaats te bereiden. Van daar dat ze „gasten en vreemdelingen“ op aarde zijn, en dat de naam van pelgrim, in dien hoogen zin genomen, van toepassing is op elk onderdaan van Koning Jezus. Het gaat dan ook rechtstreeks tegen hun roeping in, zoo ze zich schatten hier op deze aarde vergaderen. Jezus zegt 't zoo scherp en volstrekt: „Vergadert u geen schatten op de aarde waar ze de mot en roest verderven, en waar de dieven doorgraven en stelen, maar vergadert u schatten in den hemel.“ Al der Christenen doen moet zijn, om zich schatten in den hemel op te leggen, en dit doen ze daardoor, dat ze hier in geloof en in hoop en in liefde wandelen, en dat hun Vader die in het verborgen ziet, hun dit alles eens in het openbaar zal vergelden. Daar doelt al Jezus' prediking over het aardse geluk en het aardse goed op. Hij zendt zijn discipelen uit zonder buidel en zonder male. Al hun hooge begeerte moet zich uitstrekken naar een veel hooger, een veel rijker schat, en die schat is niet hier op aarde te vinden, maar wordt voor hen bewaard in den hemel, en ze krijgen dien dan eerst, als het rijk der heerlijkheid zal ingaan. Vergelijk daarmee nu veler Christenen leven, voorheen en nu, en ge weet aanstonds, hoezeer men van die Christelijke hoop verveemd is, die Christelijke verwachting heeft laten varen, en in plaats van hier pelgrim en daarboven burger te zijn, veel eer hier steeds burger is willen blijven, en vreemdeling in den hemel bleef.

En dit nu is met het eeren van Jezus als onzen Koning niet overeen te brengen. Niet waar wij zijn, maar waar onze Koning is, is ons vaderland. Daar is ons burgerschap. Op zijn heilige residentie moet steeds ons oog gericht blijven. Ook de wereld biedt veel schoons, prachtigs en boeiends, maar in onzen geest moet het levensbeeld van de heerlijkheid van Jezus Koninklijke residentie zooveel schitterender staan uitgebeld, dat ons zielsoog daar vanzelf heen trekt. Waar hij is, zijn de bronnen en fonteynen, waaruit ons de geestelijke krachten toevloeien. Al wat ons van boven toekomt baat, het meeste wat ons uit de wereld toekomt, schaat. Die afgescheidenheid van onzen Koning is slechts tijdelijk en is tegen de natuur van het heilige ingaande. Daaraan mogen we ons niet wennen. Steeds moet 't ons zijn, alsof Christus als een dief in den nacht ons verrassen en weer tot ons komen zal, en een ieder moet het ons kunnen aanzien, dat we in deze wereld, gelijk ze nu is, eigenlijk niet thuis hooren, en dan eerst zullen we zijn waar we wezen moeten, zoo de heerlijkheid van onzen Koning ons omstralen zal. Dit nu drukt de pelgrimsgedachte uit. De pelgrim is op reis. Hij is niet thuis waar hij is. Hij trekt door. Hij gaat voort en verder. En dan eerst zal het doel en het eind van de pelgrimstreife bereikt zijn, zoo de verheven poorte van het Vaderhuis zich straks voor hem opent. Toch moet hij, hoe lang de weg door dit wereldsche leven ook zij, dien weg in gehoorzaamheid afloopen. De pelgrim springt niet in het Vaderhuis over. Er is een weg, een lange weg voor zijn voeten, die er heen leidt, en rustig, gestadig, moet hij op dien langen weg zijn pelgrimstocht voortzetten. Doch steeds als pelgrim. Nooit zoo in het aardsch bestaan inlevend, dat hij van het Vaderhuis vervreemd zou. In den hemel moet zijn wandel blijven. Zijn leven in Christus verborgen bij God. En daarom door dit leven heengaan juist zoals een pelgrim naar vreemde landen trekt, om het heilige oord te bereiken. Jezus bidt niet, dat de Vader ons uit deze wereld wegneemt, maar dat Hij ons beware in deze wereld, en ons dezen pelgrimstocht gelukkig doe voleinden. Wie anders doet, verloochent zijn Koning. Voelt zich niet als behoorende tot zijn rijk, als ingeschreven burger van zijn hemelsch Koninkrijk. Hij moge dan uit dit leven nog soms naar boven opzien, om, als de wereld hem hier begeeft, een tweede, een andere wereld bij zijn God te vinden, maar dan is die tweede wereld hem niet anders dan een veiligheidsdak, om toch iets te hebben, als het hem hier alles ontzinkt. En zoo nu is de pelgrim niet. De echte pelgrim denkt steeds aan het heilige oord, waar hij heen op weg is. Dat heilige oord houdt zijn zinnen en gedachten bezig. Al het andere gaat als een stroom voor hem voorbij, en het heimwee, dat hem verteert, is niet een verlangen en hijgen naar iets wat de wereld hem bieden kan, maar een eenglijke en zuchten en verlangen naar zijn wezenlijke wereld die bij hem hoort; de wereld waarin zijn Koning troont, en waarin ook hem de plaats reeds bereid is. De pelgrim heeft zijn bur-